

گزارش پارلمان الکترونیکی ۲۰۱۶:
۳. سیستم‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌های پارلمانی

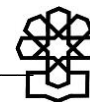
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۵۹۱۲
تیرماه ۱۳۹۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۲.....	سامانه‌های مدیریت اسناد
۷.....	استانداردها و سامانه‌های ارتباط مردمی
۱۳.....	خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای
۱۴.....	سامانه‌های مدیریت کتابخانه
۱۹.....	ارائه خدمات کتابخانه‌ای به عموم مردم
۲۰.....	شبکه‌های کتابخانه‌ای
۲۲.....	جمع‌بندی
۲۳.....	منبع و مأخذ

گزارش پارلمان الکترونیکی ۲۰۱۶: ۳. سیستم‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌های پارلمانی

چکیده

پارلمان‌های دنیا در تلاش برای اداره هرچه بهتر امور خود، مهاجرت به سامانه‌های مدیریت مدارک و الکترونیکی کردن اسناد را در دستور کار خود قرار داده‌اند. در این مسیر موانع متعددی پیش روی آنها وجود دارد که کمبود دانش فناوری اطلاعات و آموزش کارکنان و مشکل بودن انتخاب یا توسعه نرم‌افزار از مهمترین آنهاست. نیمی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده به پیمایش (۴۹ درصد) از سامانه‌هایی الکترونیکی برای مدیریت متن لوایح در فرآیندهای تصویب قانون برخوردار بوده‌اند. ۳۹ درصد نیز به برنامه‌ریزی و بررسی اجرای چنین سامانه‌هایی مبادرت ورزیده‌اند. استفاده از فایل‌های با قالب پی‌دی‌اف که بازاستفاده از داده‌ها را توسط شهروندان و دیگر نهادها دشوار می‌کند یکی از مهمترین موانع در توسعه سامانه‌های مدیریت مدارک منعطف است. کتابخانه‌های مجالس نیز در حال به‌روزرسانی سامانه‌های نرم‌افزاری خود برای خدمت‌رسانی بهتر به نمایندگان و عموم مردم هستند. در این گزارش جزئیات فنی سامانه‌های مدیریت اسناد و مدارک پارلمان‌ها و سامانه‌های مورد استفاده توسط کتابخانه‌های پارلمان‌ها در کشورهای مختلف بررسی می‌شود.

مقدمه

سامانه‌های دیجیتال، ابزارهایی برای تولید، ویرایش، انتشار و بایگانی اسناد هستند که در فرآیند قانونگذاری نیز کاربرد دارند. در حال حاضر روش‌های دیجیتال و فرآیندهای عمده پارلمان‌ها تولید سامانه‌های تغییردهنده شیوه انجام فعالیت‌های نمایندگی و قانونگذاری پارلمان‌ها را ممکن کرده‌اند. این روش‌ها و فرایندها از ثبت مشروح مذاکرات رسمی پارلمان‌ها تا پیچیدگی‌های مربوط به هدایت فرآیند قانونگذاری در پارلمان‌ها را دربرمی‌گیرد. این سامانه‌ها به فهم، مدیریت و دنبال کردن مسیر اصلاحات لایحه نیز کمک می‌کنند.

سامانه‌های مدیریت اسناد پارلمانی به منظور کارآمدسازی هرچه بیشتر پارلمان‌ها، ارتقای سطح کیفی اطلاعات و مدیریت بهتر پیچیدگی‌ها و افزایش حجم اطلاعات و مستندات طراحی می‌شوند. چنین سامانه‌هایی نقطه شروعی برای افزایش شفافیت هستند. سامانه‌های مدیریت اسناد پیشرفته تنها فرآیندهای پارلمانی را تغییر نمی‌دهند، بلکه از انتشار اطلاعات و ضوابط داده‌های باز هم پشتیبانی می‌کنند. نداشتن چنین سامانه‌هایی مانع از توانمندی پارلمان‌ها در مدیریت کارآمد اطلاعات و اصلاح

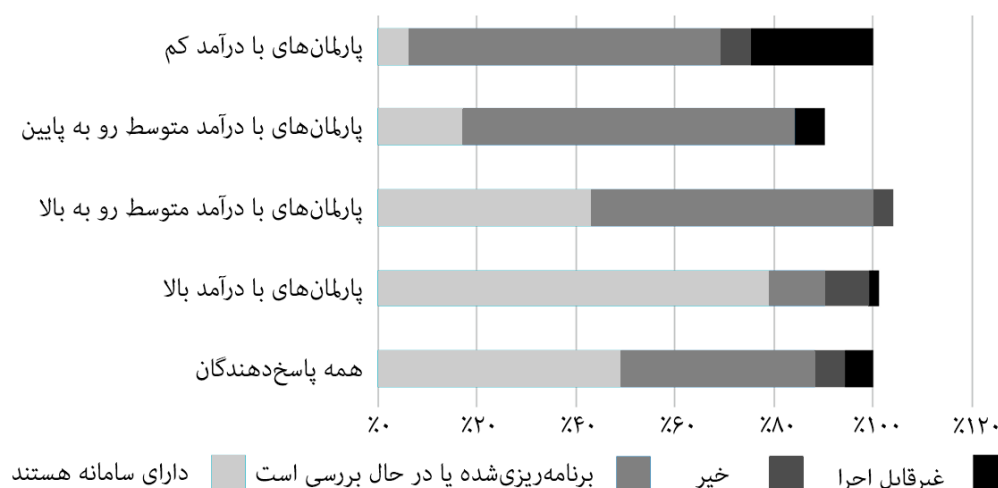
طرح‌ها و لوایح و حفظ ارتباط آنها با پیش‌نویس‌های قانونی اصلی می‌شود. بسیاری از منافع پارلمان الکترونیک مدرن با استفاده از سامانه‌های مدیریت اسناد مدرن و فعالیت‌های مربوط به جریان کار، حاصل می‌شوند.

سامانه‌های مدیریت اسناد

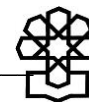
پیمایش‌های سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای میان پارلمان‌های کشورهای پردرآمد و کم‌درآمد به لحاظ بهره‌گیری از سامانه‌های مدیریت اسناد برای مدیریت فرآیند قانونگذاری نشان می‌دهند. تنها ۱۰ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده به پیمایش ۲۰۱۲ در کشورهای کم‌درآمد چنین سامانه‌هایی داشتند؛ ۷۵ درصد در حال برنامه‌ریزی برای ایجاد یکی از این سامانه‌ها یا بررسی ایده‌ای در این باره بودند. در پیمایش سال ۲۰۱۶، حدود ۷۰ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در کشورهای پردرآمد و تنها ۶ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در کشورهای کم‌درآمد چنین سامانه‌هایی دارند. همان‌گونه که در شکل ۱ دیده می‌شود، بین درآمد و دسترسی به سامانه‌های مدیریت اسناد قانونگذاری ارتباط مستقیم وجود دارد.

شکل ۱. پارلمان‌هایی که دارای سامانه‌های مدیریت اسناد طرح‌ها و لوایح هستند،

برحسب گروه‌های درآمدی (تعداد=۱۰۸)

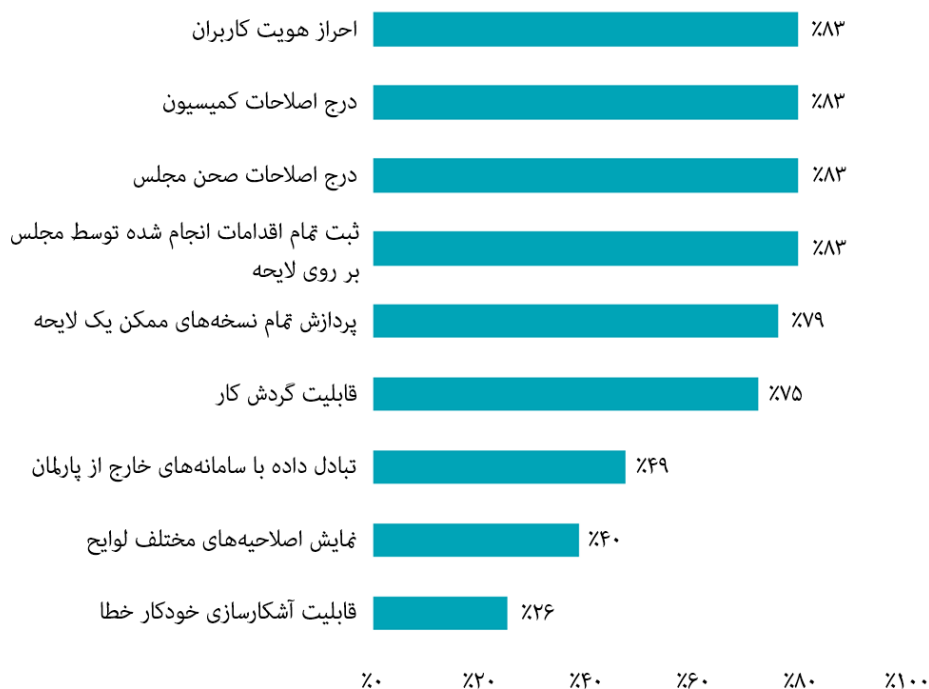

در شکل ۲ توانمندی‌های پارلمان‌های دارنده این سامانه‌ها دیده می‌شود. این پارلمان‌ها اغلب می‌توانند هویت کاربران را شناسایی کرده، اصلاحیه‌های جلسات سخن و کمیسیون‌ها را مدیریت کرده و وقایع و اطلاعات مربوط به پارلمان را ضبط کنند (۸۳ درصد از پارلمان‌ها در هریک از موارد). ۷۹

درصد از پارلمان‌ها همه ویرایش‌های یک لایحه را در سامانه قرار می‌دهند. ۴۹ درصد سامانه‌های مدیریت اسناد می‌توانند داده‌های خود را با سامانه‌های بیرون از مجلس (اغلب در مورد پیش‌نویس‌های قانونی مورد استفاده از سوی بخش‌های دولتی) مبادله کنند. ۴۰ درصد سامانه‌ها می‌توانند تغییرات لوایحی که اصلاحیه‌هایی در آنها به‌وجود آمده را نشان دهند.

شکل ۲. ویژگی‌های سامانه‌های مدیریت اسناد طرح‌ها و لوایح (تعداد=۵۷)

پیمایش‌های پارلمان الکترونیکی رشد قابل ملاحظه استفاده از سامانه‌های XML^۱ را نشان می‌دهد. استفاده XML از ۳۵ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۴۷ درصد در سال ۲۰۱۲ رسیده است. در پیمایش سال ۲۰۱۶، ۶۹ درصد از پارلمان‌های دارنده سامانه‌های مدیریت اسناد، استفاده از قالب‌های XML را گزارش کرده‌اند. XML به‌عنوان شیوه‌ای برای تبادل داده با دیگر سامانه‌ها اعم از داخلی و خارجی از سوی ۶۰ درصد این پارلمان‌ها و برای ارائه اطلاعات روی وبگاه‌ها از سوی ۴۴ درصد از آنها، استفاده می‌شود.

۱. زبان نشانه‌گذاری گسترش‌پذیر (Extensible Markup Language (XML)): یکی از قالب‌های ساختارمندسازی عرضه اطلاعات در اینترنت است. زبان اکس‌ام‌ال قالب (فرمت) کلی نشانه‌گذاری محتوای رایانه‌ای را تعیین می‌کند به‌طوری که محتوا در این قالب هم برای انسان و هم برای ماشین خوانش‌پذیر باشد.

جدول ۱. استفاده از XML در سامانه‌های مدیریت اسناد

(تعداد=۵۲)

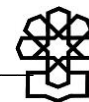
درصد از پارلمان‌ها	موارد استفاده از XML
٪۶۰	تبادل اطلاعات با سامانه‌های دیگر
٪۴۴	ارائه در محیط وب
٪۳۷	ادغام اسناد با یک سامانه دیگر
٪۳۳	در دسترس قرار دادن اسناد برای دانلود
٪۲۹	حفظ و نگهداری
٪۲۷	بهبود جستجو
٪۲۷	فراهم آوردن امکان دسترسی باز به کاربران خارجی
٪۲۳	چاپ
٪۱۲	ارائه دسترسی برای معلولان
٪۲	دیگر (لطفاً مشخص کنید)
٪۲۳	هیچ، اما برنامه‌ریزی یا توجه شده
٪۸	هیچ و به آن توجه نشده

پارلمان‌ها سامانه‌های رایانه‌ای متنوعی برای مدیریت و تهیه متون و اسناد جلسات کمیسیون‌ها و جلسات صحن دارند. در حال حاضر اغلب پارلمان‌ها سامانه‌های مدیریت اسناد دارند اما بیشتر آنها تاکنون از سامانه‌های XML برای تهیه اسناد جلسات استفاده نکرده‌اند. تنها یک‌چهارم از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده (۲۴ درصد) از XML برای سخنرانی‌ها و مباحث یا برای ضبط مشروح مذاکرات در جلسات صحن استفاده می‌کنند. همان‌گونه که در جدول ۲ دیده می‌شود پارلمان‌های استفاده‌کننده از سامانه‌های بدون XML بیشتر است.

جدول ۲. سامانه مدیریت اسناد صحن و کمیسیون‌ها

(تعداد=۱۰۶)

خبر	توجه شده	سامانه غیر مبتنی بر XML	سامانه مبتنی بر XML	قابلیت‌های سامانه‌های اسناد پارلمانی
٪۱۲	٪۳۲	٪۴۲	٪۱۳	گزارش کمیسیون‌ها
٪۵	٪۳۴	٪۴۳	٪۱۸	ضبط مشروح مذاکرات کمیسیون‌ها
٪۱۳	٪۲۹	٪۴۳	٪۱۴	مدت جلسات صحن
٪۳	٪۲۶	٪۴۸	٪۲۴	سخنرانی‌ها و مشروح مذاکرات صحن
٪۸	٪۲۴	٪۴۵	٪۲۴	رای‌گیری صحن

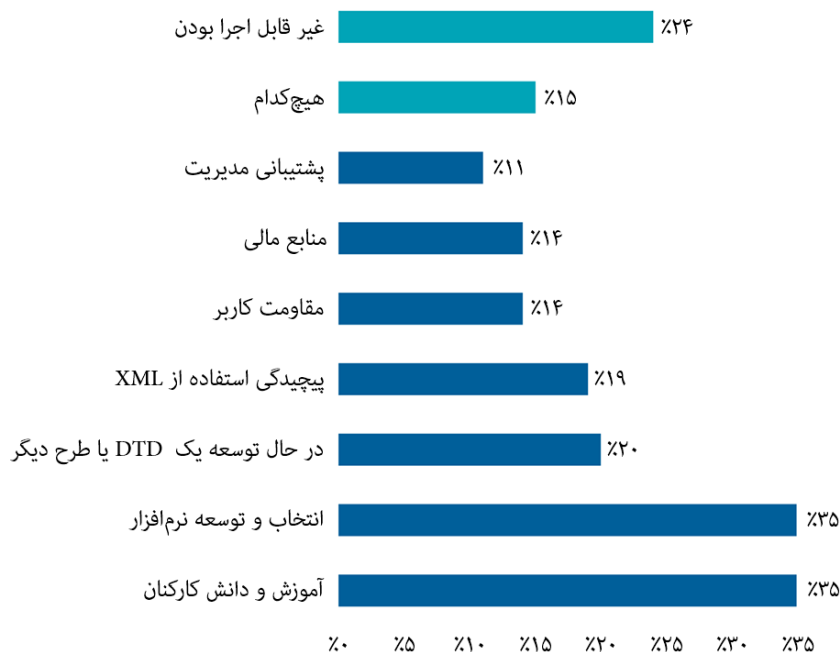

مزیت XML قابل دسترس بودن آن است با این همه برای استفاده کارآمد از این فناوری باید مهارت تحلیلی و فنی داشت. منافع XML عبارتند از:

- ساده‌سازی و خودکارسازی تبادلات اسناد؛
- انجام تحقیقات به مراتب بهتر به لحاظ کارکردی؛
- سهولت لینک دادن به اسناد یا استفاده دوباره از آنها؛
- توانمندی در تولید قالب‌های خروجی متعدد؛
- توانمندی در حمایت از کانال‌های توزیع متعدد؛
- سهولت حفظ همسویی بین قالب‌های اسناد؛
- سهولت در آماده‌سازی ساختارها و تشکیلات؛
- حفاظت از اسناد.

بهره‌گیری از XML به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است و بسیاری از منافع آن به‌ویژه برای افزایش باز بودن داده‌های پارلمانی و تبادل اسناد یا داده‌ها، اثبات شده است. با این همه استفاده از XML برای پارلمان‌ها چالش‌هایی داشته است و بیش از یک‌سوم از پاسخ‌دهندگان (۳۵ درصد) در پایه‌ریزی نرم‌افزارها برای نوشتن و ویرایش XML مشکل داشته‌اند و به همان نسبت کارکنان نیز آموزش و دانش مورد نیاز برای بهره‌گیری از XML نداشته‌اند. یک‌پنجم پارلمان‌ها بر وجود مشکلاتی در تدوین معماری فنی برای XML (نظیر تعریف نوع سند^۱ (DTD)) یا عدم تمایل به XML، به‌علت پیچیدگی‌های آن، اذعان کرده‌اند. ۱۵ درصد پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در بهره‌گیری از XML برای مستندسازی پارلمانی چالشی نداشته‌اند.

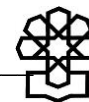
شکل ۳. چالش‌های استفاده از قالب XML برای سامانه‌های مدیریت اسناد (تعداد=۹۶)

XML به‌عنوان روشی برای اشتراک‌گذاری داده‌ها میان سامانه‌ها و افزایش دسترسی به داده‌های پارلمان چه در داخل و چه در خارج از آن منافع آشکاری داشته است. استفاده پارلمان‌ها از قالب XML افزایش قابل ملاحظه‌ای یافته است. یافته‌ها نشان می‌دهد استفاده از XML برای پارلمان‌ها پیچیده بوده و چالش‌هایی را به‌همراه داشته است. در واقع استفاده از این فناوری مستلزم خریداری، شخصی‌سازی یا توسعه سامانه‌های نوین است و تغییرات راهبردی از این دست الزاماتی را در سطوح عالی می‌طلبد. همان‌گونه که در جدول ۳ دیده می‌شود موانع بزرگ‌تری در مسیر به‌کارگیری XML در پارلمان‌های کشورهای کم‌درآمد به نسبت پارلمان‌های کشورهای پردرآمد وجود دارند.

جدول ۳. چالش‌های استفاده از قالب XML برای کشورهای با درآمد پایین و درآمد بالا (تعداد=۶۳)

با درآمد بالا	با درآمد پایین	نوع چالش
۱۹٪	۲۵٪	مشکل بودن توسعه یک DTD (تعریف نوع سند) یا طرح
۴۳٪	۱۹٪	مشکل بودن انتخاب یا توسعه نرم‌افزار
۲۳٪	۵۰٪	فقدان دانش و آموزش کارکنان
۴٪	۳۸٪	کمبود منابع مالی
۶٪	۳۱٪	عدم پشتیبانی مدیریت
۲۱٪	۱۹٪	پیچیدگی استفاده از XML
۱۷٪	۳۱٪	مقاومت کاربران

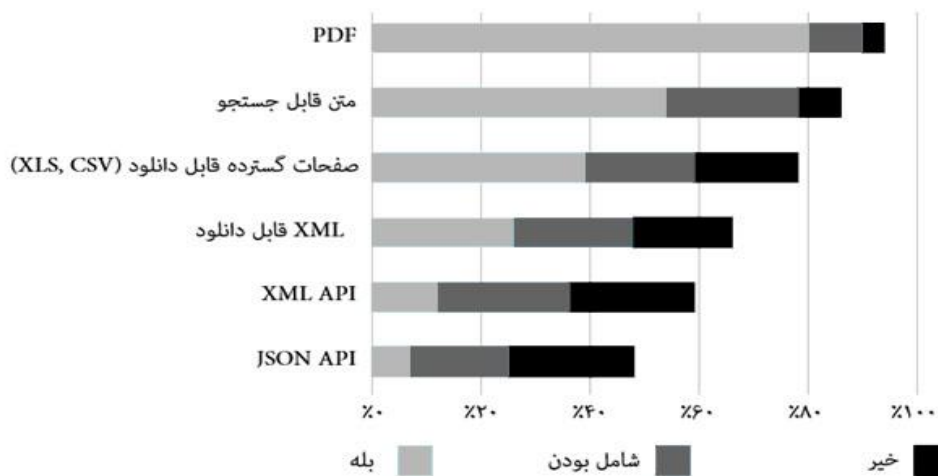
استانداردها و سامانه‌های ارتباط مردمی

همان‌گونه که پیش از این اشاره شد، سامانه‌های داخلی جهت مدیریت تهیه و گردش کار اسناد پارلمانی اهمیت زیادی دارند. رشد قابل توجهی در بهره‌گیری از ضوابط و فرآیندهایی دیده می‌شود که از طریق آنها داده‌ها و اسناد با سهولت بیشتری به اشتراک گذاشته شده و منتشر می‌شوند. این امر برای عملیات داخلی پارلمان‌ها اهمیت زیادی دارد. فرصت‌های چشمگیری جهت اشتراک هرچه بیشتر داده و اسناد تفصیلی با خارج از پارلمان‌ها به وجود خواهد آمد. در گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۲ فواید استفاده شهروندان از XML تبیین شد و انتظار می‌رود داده‌های باز «شیوه معمول کسب‌وکار» پارلمان‌ها باشد. انتشار اطلاعات با هدف دسترسی از خارج پارلمان با گنجاندن قابلیت خوانده شدن سند توسط ماشین، در حال گسترش است. این امر تمرکز را از تولید گزارش‌های قابل خواندن برای انسان و قابل بارگذاری در اینترنت به مدیریت اطلاعات متصل و دارای قابلیت خوانده شدن توسط ماشین تغییر داده است.

قالب اسناد قابل حمل^۱ (PDF) روش قدیمی انتشار اسناد است که قالب و ساختار محتوای یک سند را خوانا و ثابت نگه می‌دارد. به این دلیل ۸۰ درصد پاسخ‌دهندگان از فایل‌های پی‌دی‌اف به‌منظور انتشار اسناد در خارج از پارلمان استفاده می‌کنند.

۱. پی‌دی‌اف (قالب سند قابل حمل) (Portable Document Format (PDF): اسنادی هستند که به‌منظور یکسان دیده شدن در رایانه‌های مختلف طراحی شده‌اند. این قالب بیشتر برای این طراحی شده است که از سوی انسان خوانده شود اما خواندن آن از سوی رایانه‌ها مشکل بوده و در اغلب موارد غیرممکن است. انتشار اسناد در یک قالب ثابت نظیر PDF دسترسی به مراتب بیشتر عموم مردم به این اسناد را به ارمغان آورده و روشی برای تضمین ارائه اسناد به شنوندگان و متناسب‌سازی اسناد برای ارائه گزارش قلمداد می‌شود. باین‌همه فایل‌های پی‌دی‌اف برای ماشین‌ها چندان قابل خواندن نیستند که دلیل این امر را باید در ساختار پی‌دی‌اف و سختی برقراری ارتباط نرم‌افزارها با آنها جستجو کرد. بر این اساس پی‌دی‌اف‌ها ابزارهای ضعیفی برای اشتراک‌گذاری حجم بالایی از داده‌های ساختاربندی شده به‌ویژه داده‌هایی که افراد درصدد تحلیل و بهره‌گیری دوباره از آنها هستند، قلمداد می‌شوند.

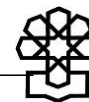
شکل ۴. روش فراهم کردن اسناد و مدارک برای مردم در خارج از پارلمان (تعداد=۱۰۶)

فایل‌های پی‌دی‌اف روش آرمانی اشتراک‌گذاری داده‌های ساختاریافته نیست. پارلمان‌ها اسناد خود را به صورت طیف وسیعی از قالب‌های دیگر نیز ارائه می‌دهند همان‌طور که در شکل ۴ مشاهده می‌شود ۳۹ درصد پارلمان‌ها از صفحات گسترده XLS و CSV^۱ و ۲۶ درصد نیز از XML برای ارائه اطلاعات ساختاریافته استفاده می‌کنند. وضعیت پارلمان‌ها در کشورهای کم‌درآمد نامساعد است. به‌طور روزافزون اجرا و نگهداری سامانه‌ها پیچیدگی‌ها و هزینه‌های بیشتری دارد، به همین دلیل پیشرفت‌های فنی به‌طور نامتناسبی پارلمان کشورهای پردرآمد را منتفع می‌سازد. به همین ترتیب هیچ‌یک از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در کشورهای کم‌درآمد یا با درآمد متوسط رو به پایین، استفاده از API^۲ برای انتشار داده‌ها را گزارش نکرده‌اند، اما یک‌پنجم (۲۱ درصد) از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در کشورهای پردرآمد از API استفاده می‌کنند. پارلمان‌ها در کشورهای کم‌درآمد بیش از حد بر اسناد با قالب بسته نظیر PDF تکیه دارند که استفاده دوباره از داده‌ها و اطلاعات مندرج در آنها بسیار مشکل بوده و به‌طور بالقوه مانع از ظهور قالب‌های باز و ارتقای شفافیت خواهد شد. نکته مثبت این است که بسیاری از پارلمان‌ها به دنبال انتشار اسناد دارای قابلیت استفاده مجدد هستند، اما با محدودیت‌های دانش، فناوری و منابع مواجهند. براساس یافته‌های این پیمایش، کشورهایی با درآمد متوسط رو به پایین کمتر تمایل دارند که از فناوری‌های انتشار باز استفاده کنند.

۱. XLS (فرمت مخصوص شرکت مایکروسافت و CSV (مقادیر جداشده با کاما، به انگلیسی: Comma-Separated Values) قالب‌های اسناد مخصوص داده‌های جدولی هستند.

۲. رابط برنامه‌نویسی نرم‌افزار کاربردی یا ای‌پی‌آی (Application Programming Interface (API))، مجموعه‌ای از پروتکل‌ها، نرم‌افزارها، فرآیندها و ابزارهایی است که امکان دسترسی، یکپارچه‌سازی و خارج‌سازی اطلاعات از منابع داده‌ای را به صورت مستقیم (زنده) فراهم می‌سازد. این بدان مفهوم است که می‌توان ابزارهایی را به منظور دسترسی به یک منبع اطلاعاتی واحد و جداگانه پایه‌ریزی کرد و به این ترتیب تضمین کرد که همیشه نسخه‌های به‌روز شده در دسترس خواهد بود.

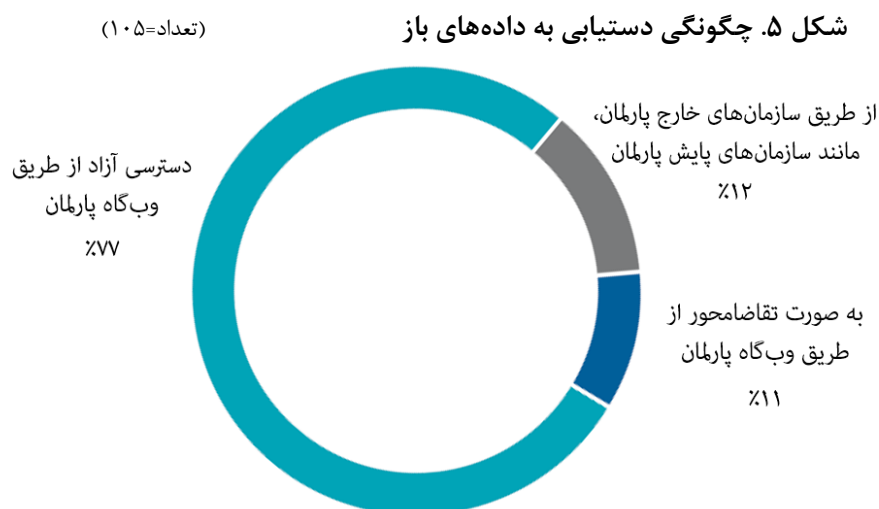
جدول ۴. چگونگی دستیابی به اسناد پارلمانی برحسب درآمد کشورها (تعداد=۱۰۶)

انواع اسناد پارلمانی	درآمد پایین	درآمد متوسط رو به پایین	درآمد متوسط رو به بالا	درآمد بالا
اسناد قابل جستجو	٪۳۸	٪۲۸	٪۴۱	٪۷۲
صفحه گسترده	٪۵۰	٪۲۸	٪۲۱	٪۴۷
PDF	٪۹۴	٪۶۱	٪۶۹	٪۸۳
XML قابل دانلود	٪۲۵	٪۱۱	٪۱۴	٪۳۸
XML API	٪۰	٪۰	٪۱۴	٪۱۹
*JSON API	٪۰	٪۰	٪۰	٪۱۵

* JSON API: این قابلیت روش دیگری در دسترسی به داده‌ها و اسناد به شیوه‌ای مبتنی بر برنامه است. در شرایطی که XML توصیف‌کننده ارزش‌افزوده داده‌ها قلمداد می‌شود، ابزارهای جی‌سان (JavaScript Object Notation) (نشانه‌گذاری شیء جاوااسکریپت) (به انگلیسی: JSON) درخصوص الگویی موضوعی طراحی شده است. جی‌سان یک استاندارد باز متنی سبک برای انتقال داده‌هاست به‌گونه‌ای که برای انسان نیز خوانا باشد. جی‌سان از زبان اسکریپت‌نویسی جاوااسکریپت در نشان‌دادن ساختمان داده‌های ساده و آرایه‌های انجمنی مشتق شده است.

فراهم‌سازی امکان دسترسی به اسناد از طریق سرورهای پارلمان یا توسط اشخاص ثالث از طریق رابط برنامه‌نویسی نرم‌افزار کاربردی (API)، گام بعدی در انتشار باز داده‌هاست. API امکان دسترسی به داده‌ها به‌صورت پخش مستقیم (زنده) را فراهم می‌سازد. مزیت این روش آن است که به اشخاص ثالث نظیر سازمان‌های ناظر بر پارلمان و دیگر گروه‌های اجتماعی مدنی کمک می‌کند برنامه‌های کاربردی اینترنت‌محور تولید کنند که فرآیندها و اسناد پارلمانی را برای عموم مردم با سهولت بیشتری فراهم می‌آورد. ۱۲ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده از API و XML استفاده می‌کنند. ۷ درصد از JSON استفاده کرده‌اند.

در دسترس قرار دادن داده‌ها در قالب داده‌های باز از سوی ۷۷ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده اغلب به‌وسیله وبگاه‌های آنها انجام می‌شود. ۱۲ درصد از پارلمان‌ها براساس ارائه درخواست، داده‌های باز را از طریق وبگاه پارلمان در دسترس قرار می‌دهند. ۱۱ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده برای دسترسی به داده‌های پارلمانی باز از کمک سازمان‌های ثالث استفاده می‌کنند. سازمان‌های ثالث ممکن است رسانه‌ها، سازمان‌های ناظر بر پارلمان یا دیگر سازمان‌های جامعه مدنی (برای نمونه در صربستان) باشند، به‌عنوان مثال در پارلمان نیوزیلند باز کردن داده‌های پارلمانی از طریق پایگاه داده‌های باز دولت (data.govt.nz) هم انجام می‌شود.

پارلمان کشور چک از سال ۲۰۱۴ داده‌های معاملات و سایر اسناد پارلمانی را منتشر می‌کند. این پارلمان با حمایت سازمان‌های ناظر بر پارلمان توانسته است گستره این فعالیت‌ها را توسعه بدهد و مشروح مذاکرات مرتبط با رأی‌گیری‌های صحن، اطلاعات مربوط به نمایندگان مجلس و داده‌های پیرامون پیشنهادهای لوایح را منتشر کند. داده‌های مربوط به پیشنهادهای لوایح شامل اطلاعاتی درخصوص فرآیند بررسی لوایح از طریق فرآیندهای قانونی است که در شناسایی و سنجش رویکردهای مختلف قانونگذاری مفید است. از آنجایی که پورتال داده‌های باز دایر بوده، مجلس سنای این کشور اقدام به ارائه داده‌های تفصیلی از جمله دستور جلسات و مشروح مذاکرات کرده است. این مخازن داده‌ای، نمایی پویا از وقایع روزمره مجلس را به نمایش می‌گذارد و سامانه بایگانی اسناد و مدارک مجلس را از دهه دوم قرن بیستم پوشش داده است.

در چارچوب کاری پارلمان جمهوری چک، داده‌ها به‌طور مستقیم ارائه نمی‌شوند، بلکه به‌صورت سریالی (پشت سر) و بدون امکان ذخیره‌سازی از طریق برنامه‌های کاربردی در دسترس عموم قرار می‌گیرند و مجدداً استفاده می‌شوند. نکته منفی این رویکرد این است که ایجاد پیوند میان داده‌ها و انجام تحلیل‌های پیچیده‌تر را محدود می‌کند. شکل ۶ تصویری از نحوه باز کردن داده‌ها در پارلمان جمهوری چک را نشان می‌دهد.

شکل ۶. مخزن داده‌های باز پارلمان جمهوری چک

CHAMBER OF DEPUTIES
PARLIAMENT OF THE CZECH REPUBLIC

Search [Cesky](#)
[ISP \(login\)](#)

Home The Chamber of Deputies Members and Chamber Bodies Agenda and Documents Public and Media Contacts

You are at: Home > Public and Media

Data

Novinky >
Soubory ke stažení >

Data PS

Poslanci a osoby >
Hlasování >
Sněmovní tisky >
Ústní interpelace >
Schůze >
Stenozáznamy >
Sněmovní dokumenty >

Data Poslanecké sněmovny a Senátu

Poslanecká sněmovna pro zájemce zveřejňuje strukturované údaje a data ze své agendy.
V současné době je to hlavně agenda poslanců a osob a hlasování, další data budou přidávána postupně.

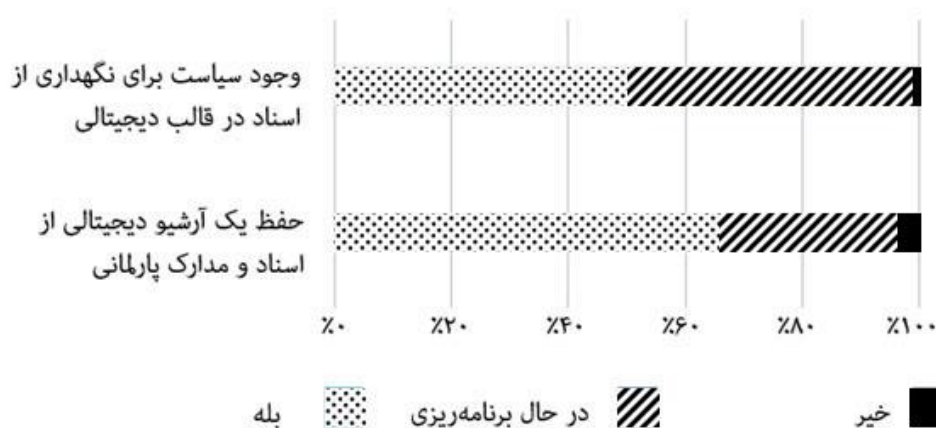
Soubor	Data
poslanci.zip	Agenda poslanců a osob (ZIP, 72 KB, aktualizace každý den)
hl-2010ps.zip	Hlasování, 6. volební období (2010-) (ZIP, 2,5MB, aktualizace každý den)
hl-2006ps.zip	Hlasování, 5. volební období (2006-2010) (ZIP, 4,5MB, aktualizace každý den)
hl-2002ps.zip	Hlasování, 4. volební období (2002-2006) (ZIP, 7,2MB, aktualizace každý den)
hl-1998ps.zip	Hlasování, 3. volební období (1998-2002) (ZIP, 6,6MB, aktualizace každý den)
hl-1996ps.zip	Hlasování, 2. volební období (1996-1998) (ZIP, 2,4MB, aktualizace každý den)
hl-1993ps.zip	Hlasování, 1. volební období (prosinec 1993-1996) (ZIP, 2,4MB, aktualizace každý den)

حفاظت و بایگانی اسناد پارلمانی

دوسوم پارلمان‌ها (۶۶ درصد) از بایگانی دیجیتال برای اسناد پارلمانی برخوردارند. در حالی که تنها نیمی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده (۵۰ درصد) خط‌مشی مناسبی برای مدیریت و نظارت بر روند حفاظت اسناد دیجیتال داشته و ۴۹ درصد نیز در حال طراحی و پایه‌ریزی این خط‌مشی هستند.

(تعداد=۱۰۶)

شکل ۷. حفاظت و نگهداری از آرشیو دیجیتال پارلمانی

قدیمی‌ترین موضوع در بایگانی پارلمان انگلستان مربوط به سال ۱۴۹۷ می‌شود، با این‌همه تنها ۴ درصد از پارلمان‌ها بایگانی دیجیتال برای متون قانونی با قدمت بالاتر از ۲۰۰ سال دارند. قدمت پارلمان‌ها و کشورهای آنها متفاوت است، به‌گونه‌ای که قدمت ۴۴ درصد از پارلمان‌ها بیش از ۱۰۰ سال و ۳۳ درصد بین ۱۱ تا ۲۵ سال است. همان‌گونه که در جدول ۵ دیده می‌شود ۲۴ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده سامانه‌های بایگانی دیجیتال برای وقایع با قدمت بیش از ۱۰ سال دارند. ۱۱ درصد پارلمان‌ها اسناد دیجیتال با قدمت بیش از ۲۰۰ سال دارند.

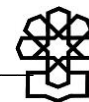
جدول ۵. بایگانی دیجیتال پارلمان‌ها براساس اطلاعات ذخیره شده از سنوات گذشته (درصد)

انواع اسناد بایگانی دیجیتال	کمتر از ۵ سال	۱۰-۵ سال	۲۵-۱۱ سال	۵۰-۲۶ سال	۱۰۰-۵۱ سال	۱۵۰-۱۰۱ سال	۲۰۰-۱۵۱ سال	بیشتر از ۲۰۰ سال	بدون مقدار
متن لوایح	٪۷	٪۱۹	٪۳۳	٪۱۴	٪۱۳	٪۳	٪۳	٪۱	٪۶
مشروح مذاکرات صحن	٪۷	٪۱۷	٪۲۸	٪۱۰	٪۱۸	٪۴	٪۶	٪۱	٪۷

پارلمان انگلستان، بایگانی برخطی از اسناد دارد که قدمت آن به سال ۱۸۰۳ برمی‌گردد. اسناد تا سال ۲۰۰۴ در قالب XML در دسترس عموم قرار گرفته است. نسخه‌های آزمایشی ابزار جستجوی برخط برای دسترسی به این اسناد ایجاد شده است. اتخاذ چنین رویه‌ای نشانگر این است که هرچند این رویه‌ها برای کارکنان پارلمان و نمایندگان نیز مفید محسوب می‌شوند، اما در وهله نخست برای مخاطبین خارج از مجلس تدارک دیده شده‌اند. شمار پارلمان‌های برخوردار از دست‌کم یک بایگانی دیجیتال از ۵۵ درصد در سال ۲۰۱۲ به ۶۶ درصد در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است.

دفتر رأی‌گیری پارلمانی نیوزیلند، مجموعه‌ای دیجیتالی از همه قوانین مصوب سال‌های ۱۸۴۱-۲۰۰۷ ایجاد کرده که به‌طور جداگانه در قالب PDF در دسترس است. کانادا نسخه‌های اسناد پارلمانی از سال ۱۸۶۷ را به‌صورت اسکن شده ارائه می‌کند. لوکزامبورگ نیز اسناد خود را از سال ۱۹۴۵ اسکن کرده است. شماری از پارلمان‌ها از جمله جمهوری گویان، هند، کنیا، جمهوری کره در حال ایجاد بایگانی دیجیتال هستند.

کشور هلند بایگانی برخط همه اسناد پارلمانی بین سال‌های ۱۸۱۴-۱۹۹۵ را ایجاد کرده است. این نوآوری مشترک مجلس نمایندگان و کتابخانه ملی هلند است. در هنگام جستجو در این وبگاه، اسناد ابتدا به‌صورت تصاویر اسکن‌شده به نمایش گذارده می‌شوند، اما کاربران می‌توانند این تصاویر اسکن‌شده را تبدیل به متن کنند. بازدیدکنندگان از این وبگاه می‌توانند واژگان را در اسناد اسکن شده جستجو کنند. شکل ۸ تصویر آرشیو پارلمانی کشور هلند را نشان می‌دهد.

شکل ۸. امکان جستجو در آرشیو پارلمانی کشور هلند

Tweede Kamer der Staten-Generaal
2

Zitting 1979-1980
Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door leden van de Kamer, met de daarop door de Regering gegeven antwoorden.

1583

Vragen van het lid **Duinker** (P.v.d.A.) over vertragung van de uitkering van huursubsidie aan huurders van de gemeente Noorder-Koggenland. (Ingezonden 18 juli 1980)

1

Is het waar, dat huurders in de gemeente Noorder-Koggenland, die het huursubsidie rechtstreeks ontvangen, nog altijd op het subsidie over het tijdvak 1979/1980 wachten omdat de departementale computer er nog niet in is geslaagd de gemeentecode na de gemeentelijke samenvoeging te verwerken?

2

Zo ja, op welke termijn verwacht u een oplossing en wat wordt ondernomen om in de toekomst vertragen van deze aard te voorkomen?

Antwoord

Antwoord van Staatssecretaris Brox (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) (Ontvangen 8 augustus 1980)

1

Grenswijzigingen die het gevolg zijn van opheffing, samenvoeging of nieuwvorming van gemeenten vragen van het geautomatiseerde informatie-systeem individuele huursubsidie de nodige aanpassingen. Bij de uitwerking van deze wijzigingen in het geautomatiseerde systeem voor het tijdvak 1979-1980 is de codering van de nieuw gevormde gemeente Noorder-Koggenland op een enkel onderdeel verkeerd verwerkt. Dit had tot gevolg dat aanvragen van huurders in de gemeente Noorder-Koggenland, die hun huursubsidie rechtstreeks ontvangen, nog niet opgenomen waren in het geautomatiseerde systeem dat door de computer van het Rijks Computercentrum wordt uitgevoerd.

خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای

کتابخانه‌ها در گردآوری اطلاعات پارلمانی، ارجاع مواد جهت پشتیبانی از پارلمان، نمایندگان و کارکنانش نقش منحصر به فردی ایفا می‌کنند. کتابخانه‌ها برای تأمین دانش و تحلیل‌های مربوط به قانونگذاری و پرسش‌های کمیسیون‌ها در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کمک می‌کنند و اکثریت قریب به اتفاق پارلمان‌ها کتابخانه دارند.

نقش تحقیقاتی و اطلاعاتی کتابخانه‌ها از طریق بهره‌گیری از فناوری‌های نوینی که امکان ارائه خدمات به مراتب وسیع‌تر و پاسخگوتر را برای نمایندگان فراهم می‌سازد، مورد حمایت قرار گرفته و گسترش یافته است. این بخش از گزارش به بررسی کتابخانه‌های پارلمانی استفاده‌کننده از فناوری‌های دیجیتال در جریان فعالیتشان می‌پردازد.

۵۹ درصد پارلمان‌های دارای دو مجلس مقننه، خواهان برخورداری از یک کتابخانه واحد برای استفاده هر دو هیئت مقننه هستند. یک‌سوم نیز بر بهره‌مندی از کتابخانه‌های مجزا برای هر یک از هیئت‌های مقننه تأکید کرده‌اند. ۹ درصد از پارلمان‌ها نظیر پارلمان‌های آرژانتین، شیلی و ایالات متحده آمریکا بر وجود کتابخانه‌های فیزیکی جداگانه که هر دو خدمات واحدی را ارائه می‌دهند تأکید داشته‌اند. مجلس نمایندگان و مجلس سنا در ایتالیا هر یک دارای یک کتابخانه متعلق به خود هستند با این‌همه هر دو کتابخانه در قالب رویه‌های مشترک خدمات را برای هر یک از نمایندگان هر دو مجلس فراهم می‌سازند.

(تعداد=۶۶)

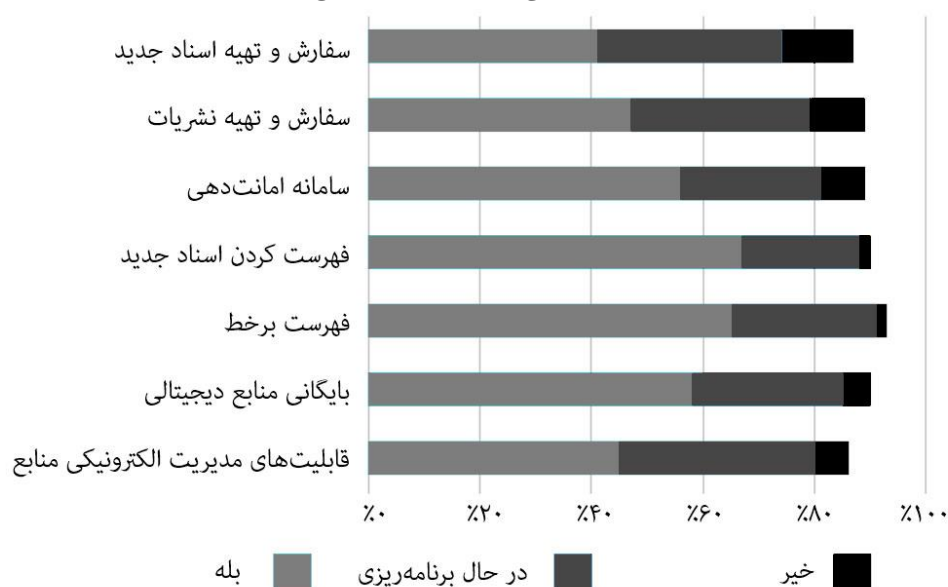
جدول ۶. تعداد کتابخانه مجزا برای پارلمان‌های دارای دو مجلس

هر مجلس دارای کتابخانه مختص به خود	۳۳٪
یک کتابخانه در خدمت هر دو مجلس	۵۹٪
موارد دیگر	۹٪

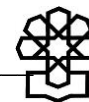
سامانه‌های مدیریت کتابخانه

همان‌طور که در شکل ۹ مشاهده می‌شود، بیش از دوسوم پارلمان‌های پاسخ‌دهنده (۶۵ درصد)، فهرست برخط همه منابع و اسناد خود را ارائه می‌دهند. بیش از نیمی از آنها (۵۶ درصد) از سامانه امانت‌دهی استفاده می‌کنند و ۶۷ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده نیز سامانه‌هایی برای فهرست کردن اسناد جدید خود دارند. کمتر از نیمی از پارلمان‌ها قادر به مدیریت منابع الکترونیک هستند. از میان آن دسته از پارلمان‌های دارنده سامانه‌های فهرست کردن برخط، ۶۱ درصد در کشورهای پردرآمد و ۶ درصد در کشورهای کم‌درآمد قرار دارند. این امر بدان مفهوم است که چالش‌هایی در زمینه توان مالی، منابع ممکن یا حمایت از پارلمان‌های کوچک و کمتربرخوردار از لحاظ مالی وجود دارد.

شکل ۹. سامانه‌های اتوماسیون برای مدیریت منابع کتابخانه (تعداد=۱۱۰)

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، دوسوم (۶۷ درصد) از کتابخانه‌ها به سامانه اینترنت پارلمانی متصل هستند که آنها را در ارائه خدمات مستقیم به نمایندگان توانمند می‌سازد. حدود نیمی (۵۲ درصد) از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده، منابع محتوایی مربوط به پارلمان را در وبگاه ارائه می‌کنند و (۴۷ درصد) وبگاهی برای دسترسی کمیسیون‌ها و نمایندگان فراهم ساخته‌اند. ۳۱ درصد نیز در حال

برنامه‌ریزی برای ایجاد چنین وبگاهی هستند. ۶۳ درصد از پارلمان‌ها قادر خواهند بود که درخواست‌ها و پرسش‌های به‌دست آمده از سوی نمایندگان را در قالب الکترونیکی مورد پذیرش قرار دهند. باین‌همه تنها یک‌سوم (۳۵ درصد) از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده به ارائه خدمات اطلاع‌رسانی الکترونیکی که شامل پست الکترونیکی جهت ارسال خودکار اطلاعات به نمایندگان بر بستر رایانه‌ها، تلفن‌های همراه و دیگر ابزارهای دیجیتال است، می‌پردازند.

۶۳ درصد از کتابخانه‌های پارلمانی جهان از این امکان برخوردارند که درخواست‌ها و سؤال‌های نمایندگان را مستقیماً و به شیوه‌های الکترونیک از آنها دریافت کنند. این رقم نسبت به سال ۲۰۱۲ فقط ۳ درصد و نسبت به سال ۲۰۱۰ فقط ۵ درصد افزایش داشته است.

جدول ۷. شبکه‌های الکترونیکی و ابزارهای موجود برای کتابخانه‌های پارلمانی (تعداد=۱۱۱)

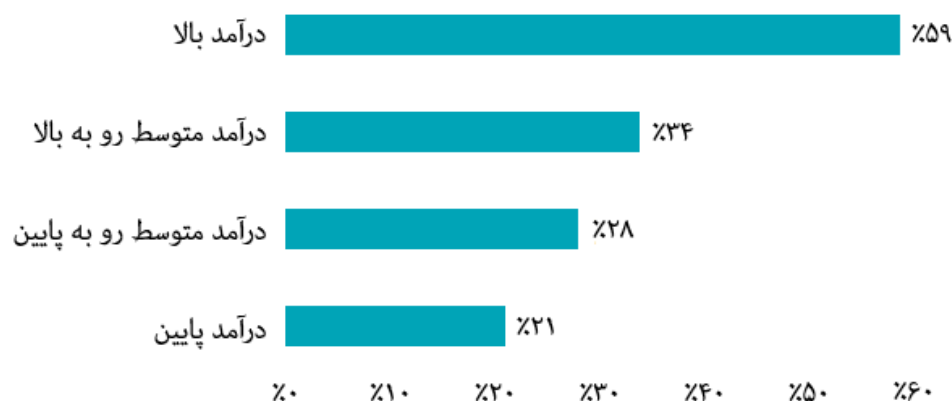
انواع امکانات شبکه‌های الکترونیکی کتابخانه‌های پارلمانی	بله	در حال برنامه‌ریزی	خیر
در دسترس بودن خدمات کتابخانه از طریق اینترنت برای اعضا	٪۶۷	٪۲۸	٪۴
ارائه منابع مربوط به دستور کار مجلس از طریق یک وبگاه	٪۵۲	٪۳۷	٪۹
وجود وبگاه کتابخانه در دسترس اعضا و کمیسیون‌ها	٪۴۷	٪۳۱	٪۱۵
استفاده از خدمات هشدار برای کتابخانه	٪۳۵	٪۴۲	٪۱۴
دریافت الکترونیکی درخواست‌ها و سؤالات از اعضا توسط کتابخانه	٪۶۳	٪۳۰	٪۵
خرید اشتراک مجلات برخط و پایگاه‌های داده آنها توسط کتابخانه	٪۵۹	٪۳۱	٪۷

کتابخانه کنگره شیلی یک سامانه میز اخبار را تحت عنوان «پاپی‌تر»^۱ برای استفاده نمایندگان در جلسات ایجاد کرده است. این سامانه در واقع ابزاری برای دسترسی به اخبار جدید و آنی از منابع خبری مختلف و دسترسی به موضوعات مورد علاقه به‌شمار می‌رود. از طریق این سامانه می‌توان نمایندگان حاضر در جلسه را شناسایی کرد و سپس جدیدترین و آخرین اخبار در مورد حزب سیاسی آنها را عرضه کرد. این سامانه با انتشار مداوم اخبار به‌روز می‌شود. بدین ترتیب بدون نیاز به مراجعه و یا رصد وبگاه‌های خبری مختلف، نمایندگان می‌توانند به بررسی، چاپ، اشتراک‌گذاری و یا ارسال مقالات خبری از «پاپی‌تر» مبادرت ورزند. هدف این پروژه، پایه‌ریزی جامعه پارلمانی آگاه‌تر و ارائه ابزاری به‌منظور حمایت از فعالیت‌های قانونی آنهاست.

در محیط عملیاتی داخل کتابخانه‌ها نیز فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌طور روزافزون به ابزاری مهم مبدل شده است. ۵۷ درصد از کتابخانه‌های پارلمانی از ابزارهای کاوشگر دیجیتال برای تحقیق و جستجو و ۳۷ درصد نیز از منابع داده‌ای باز استفاده می‌کنند. با گسترش فضاهای فناوری اطلاعات و ارتباطات پارلمانی، بهره‌گیری از منابع ابری از سوی کتابخانه‌ها محدود مانده است. کمتر از یک‌چهارم از پارلمان‌های

پاسخ‌دهنده به این منابع دسترسی دارند. ۶۹ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده ابزارهای دیجیتال برای حفظ اسناد پارلمانی و دسترسی به آنها دارند. همان‌گونه که در شکل ۱۰ دیده می‌شود دسترسی کتابخانه‌ها به ابزارهای کاوشگر دیجیتال به‌طور قابل توجهی به سطوح درآمدی بستگی داشته و این دسترسی در پارلمان‌های کشورهای با درآمد بالا به‌شدت زیاد است.

شکل ۱۰. استفاده کتابخانه‌ها از ابزارهای کاوشگر برای تسهیل در پژوهش و جستجو (تعداد=۱۱۴)

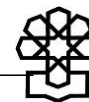

اطلاعات پیرامون نمایندگان مجلس اغلب از طیفی از منابع متنوع شامل وبگاه‌های پارلمانی، رسانه‌ها و سازمان‌های غیردولتی به‌دست می‌آید. دوسوم (۶۷ درصد) از کتابخانه‌ها به جمع‌آوری داده‌ها از پروفایل‌های نمایندگان؛ ۴۰ درصد به گردآوری داده‌ها از پخش‌های رسانه‌ای اطلاعات نمایندگان پارلمان و ۶۴ درصد نیز به گردآوری مقالات خبری در خصوص نمایندگان اقدام می‌کنند (برخی نیز از گزارش‌های مطبوعاتی حاصل می‌شوند).

جدول ۸. انواع اطلاعاتی که کتابخانه‌ها در مورد اعضا (نمایندگان) جمع‌آوری می‌کنند (تعداد=۹۱)

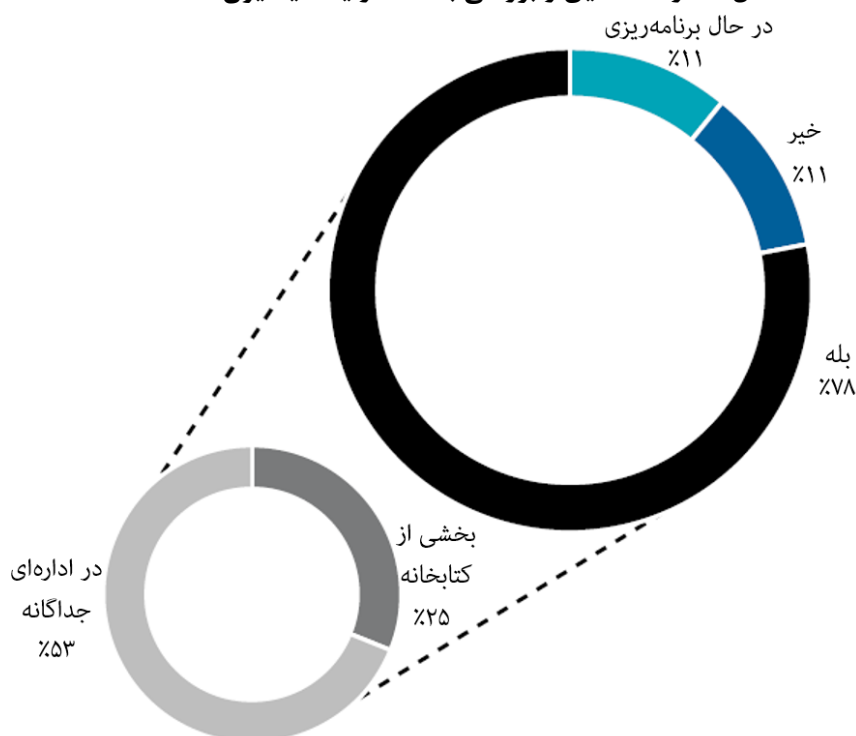
۶۷٪	پروفایل اعضا (نمایندگان)
۶۴٪	مقالات خبری درباره فعالیت‌های نماینده
۴۰٪	آنچه توسط نماینده رسانه‌ای شده
۱۱٪	سایر

ارائه تحقیقات و دیگر جمع‌بندی‌ها پیرامون چالش‌های سیاسی روز یا قوانین جاری برای بسیاری از خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای پارلمانی نقش بسزایی داشته و تقریباً چهارپنجم (۷۸ درصد) از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده این کار را انجام می‌داده‌اند. همان‌گونه که در شکل ۱۱ دیده می‌شود میزان این

خدمات ازسوی یک مرکز تحقیقات مجزا (۵۳ درصد) نسبت به خدماتی که به‌عنوان بخشی از خدمات کتابخانه‌ها ارائه شده‌اند (۲۵ درصد) دوبرابر بوده است.

شکل ۱۱. ارائه تحقیق و بررسی به اعضا و یا کمیسیون‌ها (تعداد=۱۰۷)

داده‌های به‌دست آمده نشانگر ارتباط میان بزرگی پارلمان و مکان عرضه خدمات تحلیلی و تحقیقاتی آن (در صورت وجود) است. هیئت‌های مقننه بزرگ‌تر بیشتر از کارکنان متخصص برای ارائه تحقیقات و تحلیل‌ها به نمایندگان و کمیسیون‌ها استفاده می‌کنند و چنین کارکنانی به‌طور روزافزون در کتابخانه‌ها مشغول به کار می‌شوند.

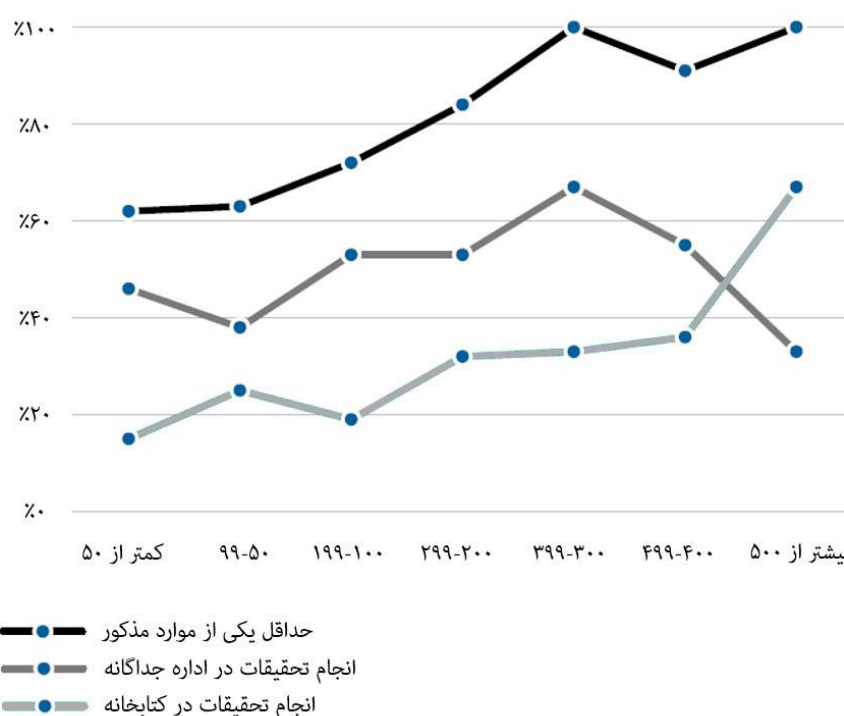
پارلمان اوگاندا با بهره‌گیری از سامانه مدیریت اسناد الفرسکو^۱ گزارش‌های رسانه‌ای روزانه را درخصوص موضوعات مربوط به پارلمان به نمایندگان و کارکنان ارائه می‌دهد و این سامانه در رایانه همراه همه نمایندگان نصب شده است. گزارش رسانه‌ای روزانه، ابزاری است که ازسوی کتابخانه‌ها با هدف مطلع نگاه داشتن کارکنان و نمایندگان مجلس از اخبار رسانه‌ها طراحی شده است و خلاصه اخبار هر روز در گزارشی منتشر می‌شود. یکی از اهداف چنین رویکردی آگاه‌سازی نمایندگان و کارکنان درخصوص چالش‌های در حال شکل‌گیری است.

کتابخانه‌ها با مطالعه الگوها، منافع و نیازمندی‌های کاربران کتابخانه‌ها به این نکته دست یافته‌اند

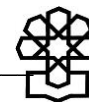
۱. Alfresco

که نمایندگان پارلمان‌ها به‌طور خاص به مطالعه مقالات و اطلاعات مربوط به خود و پارلمان‌ها می‌پردازند. تحقیقات حاکی از آن است که نمایندگان مجلس و کارکنان اغلب از چالش‌های در حال شکل‌گیری ناآگاه هستند و پس از آنکه از این امور آگاهی می‌یابند متعجب می‌شوند. یک نتیجه محسوس آن است که روزنامه‌ها نمایندگان و کارکنان را به مقالات مندرج در آنها رهنمون می‌سازند. چنین رویه‌ای باعث می‌شود که گرایش‌ها به اخبار پیرامون پارلمان بیش‌ازپیش بیشتر شود.

شکل ۱۲. ارائه خدمات تحقیق و تجزیه و تحلیل برحسب اندازه پارلمان (تعداد=۱۰۷)

در شرایطی که خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای به‌طور روزافزون بر فناوری‌های دیجیتال تکیه می‌کنند، سامانه‌های متعلق به آنها به همان نسبت پشتیبانی‌ها را افزایش می‌دهند. تقریباً نهمین از کتابخانه‌های مورد پیمایش (۸۹ درصد) این حمایت را از خدمات حمایتی فناوری اطلاعات و ارتباطات پارلمانی به‌دست آورده و (۶۴ درصد) از کتابخانه‌ها این حمایت را از نسبت وسیعی از خدمات تحقیقاتی پارلمانی به‌دست می‌آورند. ۴۲ درصد از کتابخانه‌ها از پیمانکاران خارجی در راستای این هدف بهره‌جسته و ۲۰ درصد نیز از کارکنان فنی خود در این مسیر استفاده می‌کنند.

جدول ۹. مراجع پشتیبان فناوری اطلاعات و ارتباطات برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای و پژوهشی

(تعداد=۱۱۰)

خدمات پژوهشی	کتابخانه	مراجع پشتیبان فناوری اطلاعات و ارتباطات
٪۱۰	٪۲۰	کارکنان فنی کتابخانه
٪۹	٪۱۸	کتابداران
٪۶۴	٪۸۹	کارکنان فناوری اطلاعات و ارتباطات پارلمانی
٪۱	٪۳	کارکنان فناوری اطلاعات و ارتباطات دولت
٪۲۱	٪۴۲	پیمانکاران خارج از پارلمان
٪۲	٪۰	سایر

ارائه خدمات کتابخانه‌ای به عموم مردم

براساس گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۲، ۷۲ درصد از کتابخانه‌های پارلمانی مورد مطالعه متعهد به خدمات‌رسانی به عموم مردم و پارلمان‌های متعلق به آنها هستند. در سال ۲۰۱۲، ۸۷ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده این امکان را برای عموم مردم فراهم کرده بودند که شخصاً از کتابخانه‌های پارلمانی دیدن کنند که این آمار در سال ۲۰۱۰، ۶۶ درصد بوده است. به‌دلایل نامشخص این آمار در سال ۲۰۱۶، ۶۸ درصد تنزل یافته است. همان‌گونه که در جدول ۱۰ دیده می‌شود میزان دسترسی عموم مردم به منابع کتابخانه‌ای پارلمانی از طریق دسترسی به اینترنت در دو گزارش پارلمان الکترونیکی ۲۰۱۶ و ۲۰۱۲ مشابه بوده است (۴۶ درصد در سال ۲۰۱۲ و ۴۱ درصد در سال ۲۰۱۶).

(تعداد=۱۰۷)

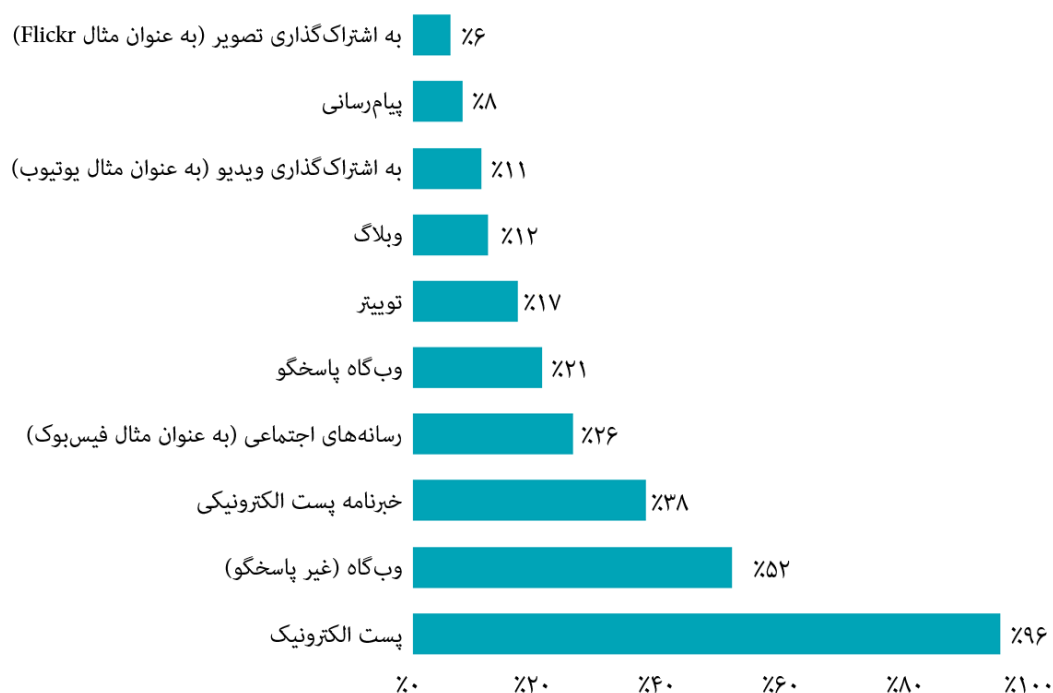
جدول ۱۰. ارائه خدمات کتابخانه‌ای به عموم مردم

انواع خدمات کتابخانه‌ای	بله	در حال برنامه‌ریزی	خیر
مراجعه به کتابخانه و درخواست خدمت	٪۶۸	٪۱۱	٪۱۷
دسترسی به وبگاه کتابخانه	٪۴۱	٪۲۹	٪۱۷
پرسش از کتابخانه از طریق ایمیل	٪۷۱	٪۱۵	٪۸
دسترسی به تحقیقات انجام شده کتابخانه	٪۳۹	٪۲۶	٪۲۰
سایر	٪۰	٪۰	٪۷

کتابخانه‌ها نیز همانند پارلمان‌ها و جامعه در راستای اطلاع‌رسانی و اشتراک‌گذاری اطلاعات به مخاطبان فراتر از پارلمان‌ها و برقراری ارتباط با آنها، از طیف گسترده‌ای از ابزارهای اجتماعی و دیجیتال بهره می‌گیرند. در سال ۲۰۱۲، ۷۶ درصد از کتابخانه‌های مورد پیمایش از هیچ ابزار اجتماعی برای برقراری ارتباطات و ۵۷ درصد نیز از هیچ نوع وبگاهی برخوردار نبودند. براساس آخرین داده‌های به‌دست آمده، استفاده از رسانه‌های اجتماعی (در وهله نخست فیس‌بوک و البته دیگر ابزارهای مرتبط) از ۱۲

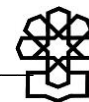
درصد در سال ۲۰۱۰ به ۲۶ درصد در سال ۲۰۱۶، درخصوص توییتر از ۸ درصد به ۱۷ درصد و اشتراک‌گذاری ویدئو و بهره‌گیری از ابزارهایی نظیر یوتیوب از ۵ درصد به ۸ درصد، افزایش یافته است. این افزایش با توجه به رشد چشمگیر استفاده از ابزارهای اجتماعی در دوره زمانی بین دو پیمایش آخر قابل پیش‌بینی بود. اما استفاده از ابزارهای دیجیتال از سوی کتابخانه‌های پارلمانی نسبت به عموم مردم تأخیر دارد. برای نمونه استفاده از فیس‌بوک در بین عموم مردم ۳۴۰ درصد و در کتابخانه‌ها ۱۱۷ درصد افزایش پیدا کرده است. ۲۱ درصد از وبگاه‌های کتابخانه‌های کنشی عمل می‌کنند، یعنی این وبگاه‌ها به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که به‌طور یکپارچه با طیف وسیعی از ابزارهای دیجیتال به فعالیت پرداخته و محتوا را به‌گونه‌ای قرار می‌دهند که صفحات هم برای رایانه‌های رومیزی و هم برای تبلت‌ها و تلفن‌های همراه به‌گونه‌ای بهینه مورد استفاده قرار گیرند.

شکل ۱۳. ابزارهای دیجیتال و اجتماعی مورد استفاده توسط کتابخانه (تعداد=۱۰۱)

شبکه‌های کتابخانه‌ای

کتابخانه‌های پارلمانی با مشارکت همدیگر، تعدادی شبکه منطقه‌ای و جهانی ایجاد کرده‌اند. طبق پیمایش اخیر چهارپنجم کتابخانه‌های پارلمانی (۸۰ درصد) دست‌کم عضو یک شبکه یا انجمن هستند. این امر به‌ترتیب در سال‌های ۲۰۱۰ با ۴۵ درصد و در سال ۲۰۱۲ با ۴۶ درصد افزایش داشته است. این آمار بیانگر درک اهمیت مشارکت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی است.

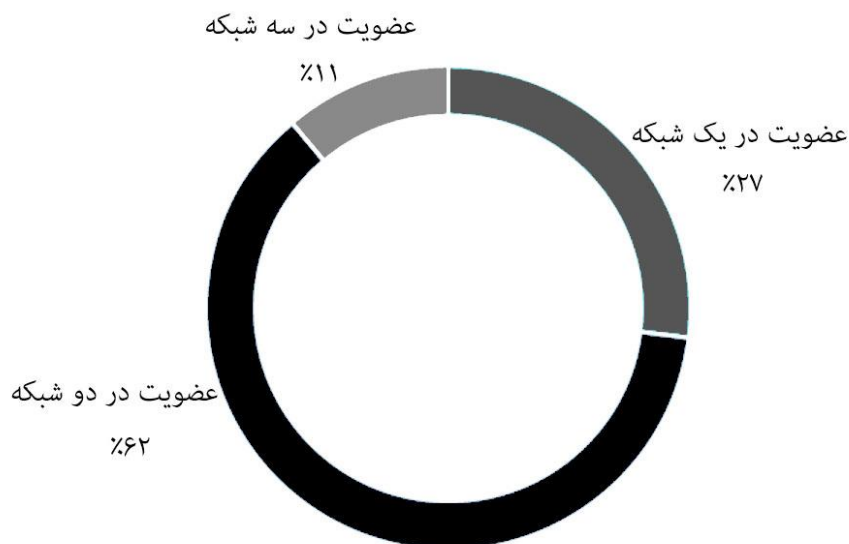
جدول ۱۱. عضویت در شبکه‌های کتابخانه‌ای رسمی

شبکه‌های کتابخانه‌ای پارلمانی	بله	در حال برنامه‌ریزی یا مورد توجه قرار گرفته
فدراسیون کشورهای عربی برای کتابخانه‌ها و اطلاعات (AFLI)	٪۶	٪۶
شبکه دانش پارلمانی آفریقا (APKN)	٪۸	٪۷
انجمن کتابخانه‌های پارلمانی استرالیا (APLA)	٪۴	٪۱
انجمن کتابداران پارلمانی آسیا و اقیانوسیه (APLAP)	٪۱۰	٪۲
انجمن کتابخانه‌های پارلمانی شرق و جنوب آفریقا (APLESA)	٪۰	٪۴
مرکز اروپایی پژوهش و اسناد پارلمانی (ECPRD)	٪۴۲	٪۱۲
فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری (IFLA)	٪۶۹	٪۱۲
کتابخانه‌های پارلمانی منطقه اسکاندیناوی	٪۳	٪۳
شبکه تبادل پارلمان‌های آمریکای لاتین و منطقه کارائیب (RIPALC)	٪۴	٪۳

در حالی که ۸۰ درصد از کتابخانه‌ها عضوی از یک شبکه هستند، ۷۳ درصد به دو یا شمار بیشتری شبکه و ۱۱ درصد به سه شبکه متعلق‌اند. در ۹۵ درصد از این موارد، یکی از شبکه‌ها، فدراسیون بین‌المللی مؤسسات و انجمن‌های کتابداری است و دومین شبکه نیز یک شبکه منطقه‌ای است.

(تعداد=۸۲)

شکل ۱۴. تعداد شبکه‌های کتابخانه‌ای وابسته

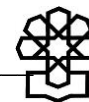
جمع‌بندی

نیمی از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در پیمایش پارلمان الکترونیک سال ۲۰۱۶، سامانه‌هایی را جهت مدیریت متون قانونی به شکل دیجیتال، به خدمت گرفته‌اند. در راه‌اندازی سامانه‌های مدیریت اسناد قانونی میان پارلمان‌های کشورهای کم‌درآمد و پردرآمد چه در پیمایش سال ۲۰۱۰ و چه در پیمایش سال ۲۰۱۲ تفاوت چشمگیری وجود دارد. چنین سامانه‌هایی ذاتاً پیچیده و بسیار تخصصی هستند و چالش‌های عملیاتی برای پارلمان‌های کوچک و پارلمان‌هایی با منابع مالی محدود به‌دنبال دارد.

از زمان گزارش سال ۲۰۱۲-۲۰۱۶، مدیریت اسناد در فرآیند انتشار به‌نحو چشمگیری تغییر یافته است. براساس پیمایش سال ۲۰۱۶، شمار پارلمان‌های استفاده‌کننده از XML به‌عنوان بخشی از سامانه مدیریت اسناد از سال ۲۰۱۰ به دو برابر افزایش یافته است. عمدتاً از XML برای اشتراک‌گذاری یا تبادل اسناد و داده‌ها با دیگر سامانه‌ها و نیز ارائه و انتشار داده‌ها، بهره گرفته می‌شود. درعین حال که پارلمان‌ها در استفاده از XML همچنان با چالش‌هایی مواجهند، آنها هر روز بیش از پیش به این قابلیت و دیگر ضابطه‌های داده‌های باز به‌عنوان بخش اصلی تغییر روزافزون به شفافیت عمومی پی می‌برند.

اسناد از پیش تعیین شده از جمله اسناد قرار گرفته در قالب پی‌دی‌اف همچنان رایج‌ترین روش انتشار در پارلمان‌هاست. با این‌همه ۳۹ درصد از پارلمان‌های پاسخ‌دهنده در حال حاضر در قالب فایل قابل ویرایش، ۲۶ درصد در قالب فایل XML، ۱۲ درصد از طریق رابط مستقیم با داده‌ها، اطلاعات را در دسترس قرار می‌دهند. این رویکرد این امکان را برای سازمان‌های ثالث فراهم می‌سازد که داده‌هایی را که از پارلمان‌ها به‌دست می‌آورند، تحلیل کرده و به اشتراک گذاشته و دسترسی به آن را توسعه ببخشند. کتابخانه‌های پارلمانی مدرن تا حد زیادی دیجیتالی هستند و از ابزارهای ارتباطی و تجهیزات دیجیتال جهت مدیریت، انجام تحقیقات و برقراری ارتباط استفاده می‌کنند. براساس گزارش پارلمان الکترونیکی سال ۲۰۱۰ بهره‌گیری روزافزون از فناوری اطلاعات و ارتباطات، تقاضاهای روزافزونی را در خصوص خدمات اطلاعاتی به همراه داشته است. فناوری‌های نوین مبتنی بر اینترنت کتابخانه‌ها را از طریق الزام آنها در ارائه اطلاعات به‌روزتر، کامل‌تر و متناسب‌تر با نیاز هریک از اعضا، کمیسیون‌ها، کمیته‌ها و مراجعین به حرکت واداشته است. یافته‌ها نشان می‌دهند که ابزارهای دیجیتال، فناوری‌های انتشار، فناوری‌های اجتماعی و ابزارهای مدیریتی هسته اصلی تحول کتابخانه‌ها هستند.

درخواست همکاری پارلمان‌ها با شبکه‌های کتابخانه‌ای منطقه‌ای و بین‌المللی از ۴۵ درصد در سال ۲۰۱۲ به ۸۰ درصد در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است. کتابخانه‌های پارلمانی معمولاً حداقل در دو شبکه عضو هستند که این امر به استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات استاندارد در خدمات تحقیقاتی و کتابخانه‌ای کمک خواهد کرد.

بنابراین پیشنهاد می‌شود، برای توسعه فناوری اطلاعات و استفاده از مزایای آن در پارلمان موارد ذیل دنبال شود:

۱. تدوین برنامه گذر از استفاده از فایل‌های پی‌دی‌اف در سامانه‌های پارلمانی و استفاده از قالب‌های XML،
۲. تدوین برنامه ایجاد آرشیو اسناد پارلمانی و در دسترس قرار دادن آن به صورت برخط برای استفاده همه مردم،
۳. به‌روزرسانی سامانه ملی کتابخانه پارلمانی کشور و بررسی لزوم ادغام این سامانه با سامانه‌های دیگر مجلس،
۴. تدوین برنامه مناسب برای عضویت در شبکه‌های کتابخانه‌ای پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی.

منبع و مأخذ

IPU, "World e-Parliament Report 2016", Inter-parliamentary Union (IPU). 2016.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۹۱۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش پارلمان الکترونیکی ۲۰۱۶: ۳. سیستم‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌های پارلمانی

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات)

تهیه و تدوین کنندگان: فاطمه علوی، ابوالقاسم رجبی، محمدمبین فصیحی، حسن پوراسماعیل

ناظران علمی: حسین افشین، مهدی فقیهی

متقاضی: رمضانعلی سبحانی‌فر (رئیس کمیته ارتباطات و فناوری اطلاعات مجلس شورای اسلامی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه کلیدی:

پارلمان الکترونیکی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۴/۴